

SLUŽBA SMÍŘENÍ

Gaston Savornin

Jen Bůh odpouští hříchy. Ale co lidští prostředníci, církve a její kněží? Psychologický význam vyznání viny a ujištění o prominutí nejen soukromě před tváří Boží je v tomto čísle TT osvětlen na několika místech. Teologickou stránku stručně probírá náš autor. Upozorňuje na to, že nová trinitární formule absoluce překonává starší individualisticky zabarvenou. Přitom je hlavní prostředník Boží Syn, „člověk Ježíš Kristus“, jenž je „svátost – zdroj“ a v závislosti na něm je církev „základní svátost“. Služba smíření je v širším smyslu, ale skutečně, věcí všech křesťanů, a to pro vlastní posvěcení i pro spásu světa. Z jeho úvahy zde následuje několik ukázek.

V Matoušově evangeliu propůjčuje Ježíš moc „svazovat a rozvazovat“ Petrovi (16,19) a učedníkům (18,18). Ve čtvrtém evangeliu říká apoštolům: „Přijměte Ducha svatého. Komu, odpustíte hříchy, tomu jsou odpuštěny, komu je neodpustíte, tomu odpuštěny nejsou“ (Jan 20,22n).

Je známo, že hlavně na těchto textech založil Tridentický koncil (zased. XIV, kán. 3 a 10) přesvědčení, že církev je ustanovena jako lid smíření skrze službu některých svých členů, totiž ordinovaných služebníků. Jejich úloha je být svorníkem služby smíření (svorník se ovšem nesmí zaměňovat za celek stavby) a to proto, že jejich služba je založena na Božím daru a už svou existencí je znamením, že tento dar smíření je poskytován svobodně. Tak církev v poslušnosti Kristovu slovu vyjadřuje, že nechce připisovat sobě samé dílo evangelijního smíření. To je zajištěno autoritou magisteria a živé tradice; k tomu pak je dobře vzít na vědomí exegetické práce, týkající se dvou shora citovaných textů. Ocitujeme závěr jedné z nich od Bedy Rigaux: „Církev tedy a její představitelé svazují a rozvazují, odpouštějí a zadržují. Nezdá se, že bychom mohli vidět v našich evangeliích přímé potvrzení ustanovení svátosti pokání v přesném doslovném smyslu. Sluší se však dodat, že poapoštolská církev nezměnila smysl těchto textů, když je vztáhla na disciplínu pokání. Ty texty ji obsahují ‚in nuce‘ (v jádře) v celosti jejich hloubky a šíři jejich rozsahu“ (La Maison—Dieux 117, str. 135).

Církev jakožto Boží lid a instituce spásy je strukturována službami. Služba Božího daru smíření není sice výlučnou záležitostí ordinovaných služebníků, ale nedá se popřít, že právě jim přísluší uskutečňovat ve svátosti rozhodující úkon smíření, jak to vyplývá z textů, které mluví o moci klíčů (Mt 16,19 a 18,18) a o dání Ducha svatého apoštolům (Jan 20,21–23).

Církevní služba smíření je prodloužení Kristova vtělení, jeho života, smrti a vzkříšení. Toto zjištění nejtradičnější teologie zůstává stále aktuální. Kdo bude služebníkem smíření, s Kristem a jeho jménem, pro Zachey, Marie z Magdaly, ochrnuté, cizoložnice a Petry dneška? Kdo se s nimi bude setkávat jako kdysi Kristus, když oni, třeba pokřtění, nedbají o velikonoční svátosti, k nimž je pobízí 21. kánon 4. lateránského koncilu? Kdo jim dokáže říci pro ně srozumitelně: „Tvé hříchy jsou ti odpuštěny.“ „Vstaň a chod’.“ „Protože jsi mnoho milovala, bude ti mnoho odpuštěno.“ „Já tě neodsuzuji, jdi a už nehřeš“? Tato úloha svěřená celku křesťanů zřejmě přesahuje liturgický rámeček. Ale jejím základem jsou svátosti v přesném smyslu. Mluvím o svátostech, protože služba smíření svěřená církvi se nerealizuje jen

ve svátosti smíření a pokání. Obnova této služby musí probíhat souběžně s pastorační obnovou křtu a eucharistie.

Službě smíření nejde primárně o hřích člověka, ale o plán spásy, který je hříchem mařen. Objasnit lidem vážnost hříchu můžeme jen tím, že ve víře hlásáme závažnost historického a eschatologického uskutečnění Božího plánu, který se projevil v Ježíši Kristu: činit z nás syny k podobě Syna milostí Ducha. Tento Boží plán však byl dříve než lidský hřích. Smíření je důležité proto, že je to čin, jímž Bůh miluje člověka hříšníka do té míry, že mu znova poskytuje v tomto plánu místo, a to aktivní.

Catechèse 91 (duben 1983), 61-72

SMÍŘENÍ S BOHEM A S CÍRKVÍ – Protože hřích je urážka Boha, která zpřetrhává přátelství s ním, pokání „směřuje nakonec k tomu, abychom Boha milovali a zcela se mu oddali“. Proto hříšník, který se milostí slitovného Boha vydává na cestu pokání, vrací k Otci, který „napřed miloval nás“ (1 Jan 4,19), ke Kristu, který vydal sám sebe za nás (srov. Gal 2,20 a Ef 5,25), a k Duchu svatému, který nám byl dán v hojnosti (srov. Tit 3,6).

„Tajemným a laskavým řízením Prozřetelnosti jsou lidé mezi sebou propojeni nadpřirozenými vztahy, takže hřích jednoho škodí i druhým, právě tak jako svatost jednoho je dobrodiním pro ostatní;“ a proto pokání vždy s sebou nese i smíření s bratřími, jímž hřích vždy škodí.

Lidé se také často spojují, aby páchali nepravost. Podobně si tedy i v pokání vzájemně pomáhají, aby byli Kristovou milostí osvobozeni od hříchu a spolu se všemi lidmi dobré vůle vytvářeli ve světě spravedlnost a mír.

Na výkonu díla smíření, které Pán svěřil církvi, se různým způsobem podílí celá církev jako kněžský lid. Především tím, že volá hlásáním Božího slova k pokání, ale i tím, že se za hříšníky modlí a kajcíníkovi pomáhá jako pečlivá a starostlivá matka, aby své hříchy uznal, vyznal se z nich, a tak došel milosrdenství od Boha, který jediný může hříchy odpustit. Ale kromě toho se církev sama pro kajcíníka stává nástrojem obrácení a rozhřešení prostřednictvím služby, kterou Kristus předal apoštolům a jejich nástupcům.

Ordo Paenitentiae, čes. vyd. Obřady pokání, Úvod č. 5 a 8

SMYSL PRO HŘÍCH – Že se smysl pro to, co Nový zákon nazývá hříchem, až na malé zbytky rozplynul, to se většinou uznává. Téměř úplné vymizení svátostné zpovědi to dosvědčuje. Možná, hřích nebyl dříve spatřován v jádru věci, jak tomu mělo být: v nedostatku lásky k Bohu a k bližnímu. Ale jak si ten, kdo má na mysli toto jádro, může myslet, že je bez hříchu, možná těžkého? Je otřesné vidět, jak se dnes celé farnosti hrnou k oltáři a přijímají hostii bez zpovědi a často asi i bez lítosti. Rozeznávají, jak to požaduje Pavel, tělo Páně a nejedí si soud?

Hans von Balthasar, Kleine Fibel für verunsicherte Laien

POKÁNÍ JE NEGATIV VÍRY – Co je pokání, to lze objasnit pouze na pozadí komplexního chápání víry. Je-li víra bezvýhradný obrat k Bohu, pak zároveň znamená odvrát od jiných projektů jednání a existence. Člověk se tu vzdává jiných způsobů, jak zabezpečit a založit svůj život, vzdává se tedy například peněz, požitků a moci, pokud se chápou jako zabezpečení a naplnění života. Znamená-li víra postoj, který nechává Boha být zcela Bohem, pak pokání je její kritická síla proti starým i novým modlám, proti všem absolutistickým nárokům ideologických nebo politických systémů. Víra a pokání tedy patří bezprostředně k sobě; jedno nelze myslet bez druhého. Pokání je v podstatě pouze druhá strana víry, jakoby její negativ.

Walter Kasper, Einführung in den Glauben, 5.3

Teologické texty, samizdatové číslo 8, strana 21–22.